

איצר הנפש

לקט משיחותיו של הרב יצחק גינזבורג שליט"א בנושאי נפש ומידות

פרשת השבוע

עינו הטובה של בצלאל - בונה המשכן

בפרשת ויקהל משה רבינו הקהיל את העם ואמר להם להביא את כל החומרים למשכן. הוא גם הסביר לאנשים, בצורה דומה בה ה' אמר לו בפרשת כי תשא, מי הוא האיש - הנשמה הגדולה - שצריך לבנות את המשכן, בצלאל בן אורי בן חור.

בפרשה הקודמת ה' אמר למשה "ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה". בפרשת השבוע משה אומר זאת ליהודים, לא ה' למשה, ואומר לישראל בצורה דומה, אבל עם קצת הבדלים: "ראו קרא הו' בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה".

בשתי הפרשיות מדובר על החכמה והתבונה שה' נתן בו, כפי הדרוש לעשיית המשכן, וכתוב שה' מילא אותו ברוח ה' ונתן לו חכמה ותבונה ודעת. אבל דבר חשוב שמופיע בפרשה שלנו הוא שנוסף "ולהורות נתן בלבבו". בצלאל לא בונה את המשכן לבד, אלא ה' נתן בו את הכח ללמד אחרים. הענין הזה לא מופיע כלל בפרשת כי תשא.

אחד מגדולי המפרשים של החומש הוא אור החיים הקדוש, והוא אומר שכלולים בכך שני דברים. דבר ראשון, הרבה אנשים יודעים לעשות דברים בעצמם, כמו אמנים, אבל לא בורכו בכשרון להעביר את הדברים הלאה. אז הדבר הראשון, שהוא התברך בכשרון ללמד לאחרים. ודבר שני, שיש לו עין טובה והוא מוכן לחלוק את חכמתו עם אחרים.

בחז"ל מוצאים הרבה דוגמאות של אנשים שידעו לעשות דברים, אבל לא היו מוכנים ללמד אחרים - רצו לשמור לעצמם: זה שלי, זו החכמה והמיומנות שלי, אם אתה רוצה, אתה צריך לפנות אלי - יש לי

לא המעלות שלך הן אתה וגם לא החסרונות שלך הן אתה. אם אתה חושב שאתה המעלות או החסרונות שלך - לכך קוראים חיצוניות, שאתה חי בדמיון, אתה מדמה את עצמך למישהו אחר. המעלות והחסרונות הן מישהו אחר, ואתה זה משהו אחר. "עד דלא ידע" הכוונה שלא איכפת לי בכלל, לא משנה, לא פונקציה, לא חשוב, אם אני המון או מרדכי, כי אני לא המון ולא מרדכי. אני משהו אחר. מה זה? לא יודע.

היות שאני לא יודע - וברגע שאחשוב שאני כן יודע מי אני, אני כבר בדמיונות, אף פעם לא אדע מה זה הדבר הזה - מה אני צריך לעשות? לחיות את הרגע, "השתא". לחיות את הרגע נקרא להיות בתוך המציאות. או, בלשון החסידות, להגיע לראשית המציאות - אמה עילאה.

כתוב בחסידות שאמא, בינה, היא ראשית המציאות - לא דמיון. אדם הוא א-ד-ם, אדם-דמיון-מציאות, חבור של דמיון במציאות.

כתוב על הפסוק "דמיונו כאריה יכסוף לטרוף" - שהדמיון של האדם הוא כמו אריה שכוסף לטרוף אותו. כח הדמיון הוא שמדמה עצמו למישהו או משהו, רוצה לתת ציון. כל ציון הוא סיפוק. גם אתה נותן לעצמך ציון שאני הרשע הכי גדול בעולם - זה סיפוק בנפש, הנה, אני הרשע הכי גדול בעולם. יש לך סיפוק מזה. אם אתה הצדיק הכי גדול בעולם - גם יש לך סיפוק מזה. הכל זה סיפוק, וסיפוק זה רע, סיפוק זה ישות. ה"ארור המן" וה"ברוך מרדכי" הם לא הענין - הענין הוא משהו אחר, הענין הוא המציאות, והמציאות הוא לא הדמיון.

(ליל פורים תשע"ב, רמת-אביב)

מודפס ומופץ ע"י תלמידי הרב יצחק גינזבורג שליט"א
הרשמה לקבלת העלון: otsar.hanefesh@gmail.com

חידש! אוצר הנפש חלק ג'
חידש! נר ישראל -
השיעורים המקוריים של סיפורי הבעש"ט ניתן להשיג את הספרים בטל' 0544741572

אתר השיעורים של הרב יצחק גינזבורג שליט"א: <http://jewish-education.info/>

השיעור הקבוע - מידי יום שני בשעה 20:15 בבית כנסת "מרכז" או בבית כנסת "נחום יצחק" בכפר חב"ד.

לקבלת עידכונים והודעות מהשיעורים:

gal_einai@googlegroups.com

שני סוגי עבודה זרה בנפש - עזות דקליפה ובושה דקליפה

הזכרנו לפני שבוע את הצעטיל קטן של רבי אלימלך. שם כשרוצה להביא דוגמה למדה רעה שצריך לעבוד קשה לתקן הוא מדבר על בושה רעה. מי שיש לו בושה רעה צריך להתגבר עליה וארבעים יום - כמו ימי מתן תורה - לעשות בדיוק ההיפך, לצעוק בצבור, לומר ברכות קל וכו', להגיע ל"הוי עז כנמר" ו"אל יבוש מפני המלעיגים".

צריכים להגיע למוחין דאבא, ולא להסתפק במוחין דאמא שהם להיות נעבעך. ליהודים יש איזה נעבעכקייט, ביישנים. ביסודנו אנו עזים שבאומות, אבל ממתן תורה יש איזה נעבעכקייט, וכך גם אצל משה מיד אחרי מתן תורה, "בשש משה". צריך גם אבא וגם אמא, צריך גם "בשת פנים לגן עדן", וגם "עז פנים לגיהנם" למעליותא, לרדת לגיהנם להוציא משם נשמות, כידוע הפירוש בחסידות. לפי הרמב"ם כאשר יש מדה לא טובה צריך ללכת לקצה השני ולחזור לאמצע. גם כאן, מי שביתר עזות צריך ללכת לקצה הבשת ולחזור לאמצע, ומי שעם בושה יתרה צריך ללכת לצד העזות דקדושה ולחזור לאמצע.

הרמב"ם כותב שכל התורה כולה היא לשלול עבודה זרה, כל המצוות, הכל. יש תורה, ויש את הלעומות זה של כולה - עבודה זרה. עבודה זרה ר"ת עז - עזות דקליפה. לכן צריך מאוד להזהר כשאדם הוא עז, שלא יפול לעזות דקליפה, כמו שכתוב בתחלת השו"ע של אדה"ז. עזות דקליפה היא ממש עבודה זרה. אבל גם בושה, שהיא ההיפך מעזות, היא עבודה זרה. שני הקצוות של עזות ובושה בקליפה - שניהם יסודות של עבודה זרה, אנטי-תזה של כל התורה כולה.

מה זה בנפש? שני צדדי המטבע שמוסברים אצלנו תמיד - הגאווה והיאוש. יש עבודה זרה מתוך חולשה, מתוך יאוש, להתפס באיזה געטשקע, באיזה אלי. זו הבושה של הלעו"ז - בושה התומית. זוהי תלות רעה. מדברים הרבה נגד יצירת תלות, גם בין משפיע ומושפע. תלות היא עבודה זרה של בושה.

אבל יש עבודה זרה של גאווה, ש"אני ואפסי עוד", שמביאה את האדם - שנפל בעבודה זרה של עזות - שעושה כל מה שעולה על דעתו לעשות מתוך עזות דקליפה, אין מונע ומעכב בעדו. (יא' אדר, ע"ב)

לזכות יוסף בן תמר ושלומית בת שמעונה

אמרת הרב

צריך לעשות תשובה ב"שובה ונחת", סימן של הגאולה העתידה. אפשר לומר שתשובה תתאה היא לא כל כך רגועה, אבל התשובה העליונה - תשובה של לעתיד, שרק היא יכולה לתקן את פגם הברית - היא מתוך שובה ונחת. תשובה תתאה לא מועילה לפגם הברית, אין שם הרגעה - האדם נשאר פגום. התשובה העליונה היא תיקון פגם הברית לגמרי, בשובה ונחת (קשור למורנו הבעל שם טוב שנוול בשנת נח"ת).

(ח"א אדר ע"ב)

השבת מתייחסת לימות החול כחוש הראיה לחוש השמיעה. במהלך השבוע גלי-קול אלוקיים ממלאים את לבנו, ואילו בשבת אנו רואים אלוקות.

ספר הזוהר מלמד אותנו שהמלה **שבת** משקפת את **מבנה העין**. שלושת ענפי האות הראשונה - **ש** רומזים לשלושת האבות וכן לשלושת הצבעים המזוהים עם תכונותיהם הרוחניות והנמצאים בעין: **לובן** העין (צבע **החסד**, מידתו של **אברהם אבינו**)

הנימים **האדומים** שבלובן (צבע **הגבורה**, מידתו של **יצחק אבינו**), והצבע המיוחד של כל אחד ואחד, המאופייין בספר הזוהר בצבע הכללי **ירוק** (צבע **התפארת**, מידתו של יעקב אבינו). שתי האותיות הנוספות **בת** רומזות ל**בת העין**, הלא היא האישון **השחור** שבלב העין, וכן לספירת **המלכות** והמקבילה ל**דוד המלך** – ה'רגל' הרביעית של המרכבה האלוקית לצד שלושת האבות. המילה "שבת" ומבנה העין משקפים איפוא את המרכבה האלוקית על ארבע 'רגליה' – שלושת האבות ודוד המלך.

סכום ערכם המספרי של ארבעת הצבעים הנוכחים בעין – **לבן** (82), **אדום** (51), **ירוק** (316), **שחור** (514) עולה 963, הגימטריא של הביטוי בו מופיע לראשונה חוש הראיה בתורה **"ורא א-להים את האור כי טוב"** (בראשית א, ד).

לאחר החטא הקדמון, מסופר על אדם וחווה "וישמעו את קול ה' א-להים מתהלך בגן". הוא דיבר אליהם והם ענו לו. זוהי **תודעת שמיעה**, המבטאת את שיאה

עיקר השמחה

יש משל בחסידות, מעשה באחד שהיה שוכח – שבתחלה הוא שכח מה היה לפני חודש, אחר כך כשהוא התקדם עוד קצת התחיל לשכוח מה היה לפני שבוע, אחר כך התקדם עוד יותר ושכח מה היה לפני יום, מה היה לפני שעה, מה היה לפני דקה, עד שהוא הגיע לידי כך ששכח הכל, ואז הוא פתאום הפך להיות האדם הכי שמח בעולם. זו עיקר השמחה. (ח" אדר ע"ב)

של המודעות האלוקית בחיינו לאחר החטא הקדמון, בימות החול בהם מתקיים "בזעת אפיך תאכל לחם..."

אך בשבת אנו שבים אל המודעות האלוקית במצבה הטהור, כפי שהייתה לפני החטא (ותשוב להיות לכולם לעתיד לבוא), שהיא

תודעת ראייה. במונחי הקבלה, במהלך ימות החול, המודעות שלנו היא ברמת ה**בינה** (שמיעה בעברית פירושה גם הבנה), ואילו בשבת מודעתנו עולה לרמת **החכמה** (השגה

ישירה של רזי הבריאה וכן של ה'רזין דרזין' של הבורא עצמו).

במהלך השבוע כל מה שקורה מסביבנו, כל שאנו רואים ושומעים, 'מספר' לנו על ה' ועל השגחתו. בשבת אין צורך לספר לנו על ה' – אנו חווים אותו במישרין.

ישנם שני יוצאים מן הכלל להבחנה בין שבת לימות החול, שתי הזדמנויות בהן אנו מתעלים לתודעת השבת בזמן ימות החול. האר"י מלמד אותנו שזמן התפילה, שלוש פעמים ביום בימות החול, הוא זמן כמו של שבת. זמני התפילה, בהם אנו שבים לה' ופונים אליו ישירות, מהווים את חלחולו של אור השבת לימות החול. תלמיד חכם אמיתי מכונה בספר הזוהר "שבת", בהיותו בדבקות מתמשכת עם הקב"ה דרך לימוד התורה שלו (המאוחדת עם ה' תמיד), חווה תלמיד התורה מודעות שבתית שבעה ימים בשבוע.

(תמוז, ע"א)

אמרת הרב

כמה חבל שרוב האנשים לא מעריכים בושה. בושה טובה מבטלת את האגו, ואילו בושה רעה מגדילה אותו.

אותיות מחכימות

נאם - אמן

כאשר אדם נואם מתגלה אמונתו (תלמידים).

שתי התודעות שבלב

פרשת פקודי חותמת את חומש שמות, ובסיומה נעמדים בבית הכנסת ואומרים "חזק חזק ונתחזק" – לחזק את הקשר שלנו לתורה. הפסוק האחרון בה הוא שכבוד ה' מלא את המשכן "ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם". החותם של שמות מאד קשור לחותם של כל התורה, "אשר עשה משה לעיני כל ישראל". יש כאן ביטוי דומה, לא "לעיני כל ישראל" אלא "לעיני כל בית ישראל". מה שנאמר כאן שיש ענן כל היום ואש בלילה – כך צריך להיות בלבנו. מה זה אומר לנו?

אומרים בפרקי אבות "כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו". הענן נקרא כבוד ה'. ה' רוצה שנחפש את כבודו בכל חלק של הבריאה. זה נקרא הכבוד שעל המשכן. הכבוד של ה' צריך להאיר מכל אספקט של המציאות – שהמציאות תהיה מוארת מכבודו בכל חלק שלה. זו המודעות של יום – שהכבוד מקיף את המשכן, את הלב.

מהי תודעת לילה? אש. הלילה מצד עצמו הוא חושך, אינך יכול לראות כלום, והאש מאירה את הלילה. החשך מייצר חויה שאין שום דבר חוץ מה'. יש ביטוי מפורסם של חסידים, "ה' הוא הכל" ו"הכל הוא ה'". בחסידות מוסבר שהמעבר בין שניהם הוא החויה של עצם הנשמה. בכל רגע עוברים בין החויה

שאין שום דבר חוץ מה', "ה' הוא הכל", ובשניה הבאה חוזרים למציאות ורואים את ה' מופיע ומשתקף מכל המציאות, "הכל הוא ה'". שני הפכים, שבלב רגע הנשמה עוברת ב"רצוא ושוב" ביניהם: **האש בלילה** (- תמצית החושך עצמו) היא התודעה ש"ה' הוא הכל". החושך מבטא שאין דבר חוץ מה'. לילה הוא גבורה, שאין שום דבר חוץ מה'.

ואילו יום הוא חסד, **וענן הכבוד ביום** (- כבוד ה' בבריאה) הוא התודעה של **"הכל הוא ה'"**. בתורה הלילה בא לפני היום, "ברישא חשוכא והדר נהורא", "ויהי ערב ויהי בקר" – קודם ה"רצוא" ואז ה"שוב".

המעבר בין לילה ליום הוא בכל רגע. אלה שני מצבי התודעה שבהם נמצא הלב של כל יהודי.

כשמחברים את שני הפסוקים, הפסוק האחרון בתורה ("אשר עשה משה לעיני כל ישראל") עם הפסוק הראשון ("בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ") הכל עולה 26 פעמים **"אין עוד מלבדו"**. הביטוי

הזה בעצמו מבטא את המעבר בין שתי התודעות – שאין שום דבר חוץ מה' או שה' הוא כל המציאות. זו ההתבוננות שחותמת את חומש שמות ("ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל בכל מסעיהם") – שבכך חומש שמות מתקשר לראשית הבריאה - וזו גם המשמעות בעבודתנו של אש בלילה וענן הכבוד ביום.

(טז אדר ע"א)

בכל רגע עוברים בין החויה שאין שום דבר חוץ מה', "ה' הוא הכל", ובשניה הבאה חוזרים למציאות ורואים את ה' מופיע ומשתקף מכל המציאות, "הכל הוא ה'".

זקן הבעש"ט והגר

הבחור **לבעש"ט** וכולו **בוער כשלהבת אש להיות יהודי ונתגייר**. מהסיפור אנו למדים שזקנו של הבעש"ט היה מחולק שורות שורות כמו שאומרים חסידים בקבלה מהזקנים.

סתימאה של אריך דרך הדיקנא תעוז לחכם. הזכות של אותו גוי היתה בכך שהוא זיהה זאת בעל מודע שלו. היתה לו איזו הזזה עצמית שלייהודי יש זקן כמו של עז. גם כאשר האדם אומר דבר מה בצחוק הוא עשוי להעיד על דבר גבוה הנובע מהמזל. יש סיפורים חסידיים על כך. ידוע הדרוש על "אין מזל לישראל". המזל הוא האין שנמשך לישראל **ומזל** עולה בגימטריא **עז!** ("נר ישראל")

הבעש"ט התאכסן פעם במלון בעיר ההשכלה וינה. הוא יצא מחוץ למלון ופגש בחצר בחורים גויים הלומדים באוניברסיטה. אחד מהם אמר לבעש"ט שיש לו זקן כמו של עז. הבעש"ט סטר לבחור על כתפו ואמר לו שתהיה יהודי! וחזר לחדרו. לאחר כמה רגעים בא

זיהוי בעל-מודע

כתוב ב"תיקוני זוהר" כי **"בראשית"** הוא צירוף **"ברא תיש"** ומזכר שם אילו של יצחק. הסוד הפשוט הוא שעז היא מלשון **עוז**. הזקן נמשך על פי הקבלה ממוחא סתימאה, שם ישנה גבורה של עתיק. כאן טמון הקשר בין הזקן הדומה לעז לבין הגבורה והעוז. החכמה שיונקת מהזקן מתיקון "נוצר חסד" מקבלת עוז בסוד "והחכמה תעוז לחכם". הפירוש הוא שהחכמה